

Nieuws uit de Friese natuor terreinen

Vereniging It Fryske Gea, Vereniging Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer-Fryslân berichten over ontwikkelingen in de Friese natuor.

75-jarig jubileum

Op 22 febrewari jl. vierde It Fryske Gea haar 75-jarig bestaan in de Harmonie te Leeuwarden. 's Middags waren ongeveer 500 collega's en bevriende organisaties vertegenwoordigd; 's avonds werden circa 1.500 leden verwelkomd. Beide bijeenkomsten waren zeer gezellig en feestelijk en It Fryske Gea kreeg veel lof en waardering toegezwaaid.

It Fryske Gea viert haar jubileum het gehele jaar 2005. Verspreid over het jaar en over de provincie zijn speciale excursies en weekenden georganiseerd. Ook zijn er wandel- en fietsarrangementen door Fryslân ontwikkeld, langs diverse

mooie terreinen van It Fryske Gea, waar bij overnacht kan worden in ouderwetse tipi's (indianententen met een punt dak). Alle jubileumactiviteiten staan beschreven in een speciale gids die breed verspreid is in Fryslân.

De ledenwerfactie die in het kader van het jubileumjaar is gestart heeft inmiddels ook het nodige resultaat opgeleverd. Huis-aan-huis is een speciaal jubileumnummer van het ledenblad van It Fryske Gea verspreid, samen met de activiteitengids. Begin maart hadden zich reeds 2.400 nieuwe leden aangemeld, waarmee

het totale aantal leden van It Fryske Gea op dit moment op 25.200 komt. Nieuwe leden krijgen naast het nieuwe handboek (waarin alle reservaten van It Fryske Gea staan beschreven) ook een Friestalig vogelgidsje cadeau.

Voedseloevers voor de Roerdomp op de Makkumer Noardwaard

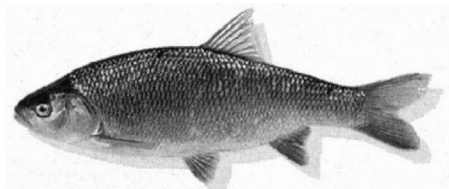
Op de Makkumer Noardwaard loopt het project 'Voedseloevers voor de Roerdomp' (zie Twirre 2004, jaargang 15, nr. 2). In 2004 is de zogenaamde 'nulsituatie' ten aanzien van amfibieën, vissen en muizen vastgelegd door bureau Viridis. Dit om de resultaten van het project te kunnen volgen, waarbij diverse bestaande sloten zijn verbreed en verondiept en duikers van 30 cm doorsnee werden vervangen door duikers van 60 cm.

De resultaten van de eerste twee bezoeken (nog vóór de inrichtingsmaatregelen) vielen tegen. Er werd nauwelijks vis gevangen in de sloten, slechts een enkele Snoek en Brasem en Blankvoorn. De sloten hebben in de zomer van 2003 helemaal droog gestaan. Blijkbaar duurde herkolonisatie vanuit het IJsselmeer lang. Tijdens het derde veldbezoek op 7 oktober (na de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen) werden op zeven locaties 150 Longworth life-muizen vallen uitgezet. Hierin worden muizen levend gevangen, individueel gemerkt (door het afknippen van een stukje vacht) en weer losgelaten. Het was de bedoeling een beeld te krijgen van het voorkomen van de Noordse woelmuis op het eiland, een soort van de Habitatrichtlijn. In de perio-

de van 10 t/m 13 oktober zijn er in totaal van vijf soorten 172 muizen gevangen met de volgende verdeling: Bosspitsmuis 38, Waterspitsmuis 5, Noordse woelmuis: 98, Dwergmuis 9 en Bosmuis 22.

Opvallend is het grote aantal Noordse woelmuizen en de afwezigheid van de Aardmuis. De Aardmuis is in drogere gebieden goed in staat de Noordse woelmuis weg te concurreren. Opmerkelijk was ook de vangst van enkele dieren met een gedeeltelijk of geheel witte kop. Dit komt wel vaker bij kleine zoogdieren voor (o.a. bij de Mol). Voorzover bekend was het bij Noordse woelmuizen nog niet eerder geconstateerd. Van D. Bekker van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming ontvingen we echter de volgende reactie: "Bij een onderzoek in Slowakije, waar Noordse woelmuizen onder laboratoriumcondities werden gehouden, bleken deze 3 tot 3,5 jaar oud te kunnen worden. Bij een aantal dieren ontwikkelden zich, nadat ze ruim een jaar oud waren, vlekken witte beharing, vooral op de kop (voorhoofd en wangen), maar ook in de hals en op de schouders." Kortom: naar alle waarschijnlijkheid betreft het hier de oudere dieren.

Tijdens het derde bezoek is er ook weer gevestig met electro-apparatuur. Vooral die sloten waarvan de oevers waren verbreed zijn dit keer onderzocht. Er zijn hier zeer gevarieerde oevers met verschillende waterdieptes ontstaan. De ondiepe delen hebben een grote aantrekkingskracht op jonge vis zo bleek. Eén dwarsslot staat in open verbinding met de Sottumergeul en wemelde al van de jonge vis (vooral Blankvoorn, maar ook wat Brasem en Kolblei, enkele Windes, wat meer baarsjes en één Alver).

Winde

Ook in de andere sloten met verbrede oevers was veel meer vis aanwezig dan tijdens de eerdere bezoeken. De oevers waren in de nazomer van 2004 nog wat kaal voor de Roerdomp, maar dat zal dit jaar zeker anders zijn. We zijn dan ook zeer benieuwd naar de broedvogelgegevens van dit jaar.

Schiermonnikoog (foto: Natuurmonumenten)

Eén natuurbeheerder voor Nationaal Park Schiermonnikoog

De Vereniging Natuurmonumenten neemt het natuurbeheer op Schiermonnikoog over van Rijkswaterstaat. De vereniging beheert sinds 1989 reeds een derde deel van het Nationaal Park; het overige deel betreft een brede kuststrook rond het eiland, die een belangrijke vluchtplaats en voedselbron is voor honderdduizenden broed- en trekvogels. Dankzij de overdracht kan Natuurmonumenten naast de broedgebieden nu ook de voedselgebieden in één geheel beschermen. De zorg voor veiligheid op het eiland, het onderhoud aan dijken en duinen blijft de verantwoordelijkheid van Rijkswaterstaat. Door het natuurbeheer binnen de grenzen van het Nationaal Park Schiermonnikoog onder te brengen bij Natuurmonumenten is er nu één aanspreekpunt voor de eilander bevolking en het publiek. Het natuurbeheer is daarmee beter af te stemmen op de natuurdoelen en het biedt mogelijkheden voor een efficiënter beheer.

Goed voor natuur en eiland

De kuststrook rond het eiland bestaat uit

een brede zandstrook met duinen en kwelderranden. Graslanden tussen de duinen worden gemaaid voor het behouden van bijvoorbeeld de Gevlekte orchis en de Welriekende nachtorchis. Naast toezicht en onderhoud aan de bossen en duinen, verdienen strandovergangen, bankjes en schelpenpaden de benodigde aandacht. Het totale beheer voor het Nationaal Park Schiermonnikoog is geregeld in een Beheer- en Inrichtingsplan.

Rust en ruimte voor duizenden vogels

Het eiland is een onmisbare tussenstop voor meer dan een half miljoen trekvogels. Steltlopers als Bontbekplevier, Kanoe en Bonte strandloper doen zich te goed aan schelpdieren, pieren en ander voedsel dat het wad hen biedt. Buiten de vogels die het eiland tijdens hun trek aandoen, zijn er jaarlijks ongeveer 120 soorten broedvogels te vinden. Ook bijzondere soorten als Lepelaar, Kleine zil-verreiger en Blauwe kiekendief gebruiken de beschutting van het eiland om hun jongen groot te brengen.

100 jaar Natuurmonumenten

Er is in de honderd jaar dat Natuurmonumenten bestaat veel bereikt. Natuurmonumenten heeft nu meer dan 350 natuurgebieden in beheer, waaronder ook het Nationaal Park Schiermonnikoog.

We kunnen in Fryslân nog steeds volop van de natuur genieten. Een jubileum is een goed moment om daar bij stil te staan. Maar niet te lang. We leven in een tijd waarin de natuur meer dan ooit onder druk staat. Daarom moeten we nu vooruitkijken. En daar is geld voor nodig. Om zo veel mogelijk gebieden in Nederland veilig te stellen. Zodat die gebieden er over 100 jaar nog steeds zo uitzien als nu. We hebben de afgelopen eeuw bewezen wat we kunnen. Geef ons de kans dat te blijven doen. Kijk voor meer informatie op www.100jaarlater.nl.

Vogeltellingen in het Lauwersmeergebied

Jaarlijks worden de watervogels in het Lauwersmeergebied maandelijks geteld door medewerkers van Staatsbosbeheer in samenwerking met een groep trouwe vrijwilligers. Van die tellingen maakt boswachter Jan Willems ieder jaar een verslag dat deel uitmaakt van een reeks publicaties over vogeltellingen in het gebied sinds 1971. En eigenlijk telt men niet alleen de watervogels, zoals ganzen, zwanen, eenden, steltlopers, meeuwen en sterns, maar alle vogels.

Het seizoenverslag van 2003/2004 kwam dit voorjaar uit. In totaal telde men gedurende 12 maanden maar liefst 178 verschillende soorten. Sommige soorten, zoals de Zeerarend en de Kraanvogel, zijn terug van weggeweest in de tel-resultaten. Een paar soorten zijn nieuw hierin, zoals het Stormvogeltje, de Drieteenstrandloper, de Gestreepte strandloper en de Steltstrandloper. Opvallend is de forse toename van het aantal Meerkoeten. Binnen een jaar tijd nam het maximumaantal tijdens de tellingen toe van 1.817 naar 4.854 stuks.

Voor veel vogelsoorten is het Lauwersmeergebied van landelijke betekenis. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Lepelaar. In

het seizoen 2003/04 werd een maximum van 613 exemplaren vastgesteld in augustus 2003; dat is maar liefst 20% van de landelijke populatie. En in juni 2004 werden er ruim 3.700 Krakeenden geteld wat circa 12% is van het landelijke totaal.

In de resultaten valt ook de hogere presentie van de Grauwe kiekendief op in de maanden mei-juli 2004. Zo werden in juli 13 exemplaren geteld en dat valt samen met het grotere aantal paren dat medewerkers van SOVON Vogelonderzoek Nederland in het voorjaar van 2004 in het Lauwersmeergebied vaststelden. In totaal werden zes broedparen aan de veldkaarten toevertrouwd.

Ook van de broedvogelinventarisatie in het voorjaar van 2004 verscheen dit voorjaar een rapport. Sinds 1999 monitort SOVON de broedvogels in opdracht van Staatsbosbeheer. Daarbij gaat het onder meer om kolonievogels, zeldzame broedvogels, roofvogels en Rode-lijst-soorten. In de resultaten van 2004 valt op dat verschillende soorten toenamen, zoals Dodaars, Grauwe gans, Bruine kiekendief, Grauwe kiekendief, Kluut, Paapje en Roodborsttapuit. Vooral de toename van de Grauwe gans als

staatsbosbeheer

nieuwe broedvogel in het gebied valt op: werden in 2003 nog 25 broedparen vastgesteld, in 2004 waren dit er reeds 53. Een aantal soorten, waaronder Roerdomp, Zomertaling, Blauwborst en Snor, is vrij constant in aantal.

Naarmate het monitoringproject vordert, worden de resultaten ervan steeds belangrijker voor evaluatie van het terreinbeheer. De effecten van vernatting van terreindelen, vegetatieontwikkeling en begrazing zijn terug te voeren op aantalsontwikkelingen en verspreiding van verschillende soorten. Daarom zetten Staatsbosbeheer en SOVON de samenwerking in het project de komende jaren door, waarbij nieuwe Rode-lijstsoorten ook gebiedsdekkend in kaart zullen worden gebracht, zoals de Veldleeuwerik, Gele kwikstaart en Wielewaal. Een hele klus, maar het levert fraaie resultaten op!

Blauwborst

foto: Wolter van Dijk

Meer lezen?

Boer, P. de & R. Kleefstra 2004. Broedvogels in het Lauwersmeer in 2004.

SOVON-inventarisatierapport 2004/31.
SOVON Vogelonderzoek Nederland,
Beek-Ubbergen.

Willems, J. 2005. Vogels in het Lauwersmeergebied, seizoenverslag 2003/2004.
Staatsbosbeheer-Fryslân, Lauwersoog.